

Біленко О.В.
кандидат економічних наук, доцент
Солоділова А.О.
здобувач ОС «бакалавр»
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна

ІННОВАЦІЇ ЯК ДРАЙВЕР ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

З початку повномасштабного вторгнення росії значних руйнувань зазнала інфраструктура нашої країни, суттєво скоротились обсяги промислового виробництва, агропромислового сектору, підприємницької діяльності загалом та інноваційного розвитку зокрема. Більшість організацій були змушені змінити напрямок з інноваційних пошуків на режим виживання в нестабільних умовах, які принесла війна. З іншого боку, такі історичні виклики формують стимули до вибудовування нової системи взаємовідносин науки і суспільства, які б сприяли створенню інноваційних рішень та їх ефективному впровадженню в усіх сферах економіки.

Інновації виступають наразі засобом виживання та подальшого повоєнного відновлення економіки України та її розвитку в довгостроковій перспективі, забезпечення швидкого підвищення конкурентоспроможності на міжнародному ринку. За результатами опитування підприємств, яке провів Інститут економічних досліджень та політичних консультацій (ІЕД) у квітні 2023 року [1], над інноваціями продовжує працювати експортоорієнтований бізнес. Запровадження інновацій (технологічно нових і/або технологічно удосконалених продуктів, виробничих процесів) є пріоритетом в діяльності 23% підприємств. Окрім цього, для 46% підприємств інновації є актуальними в окремих (конкурентних) ситуаціях, і лише 31% респондентів взагалі не вбачають актуальності інновацій у своїй діяльності.

Інновації впливають на всі сфери життєдіяльності суспільства, сприяють зміцненню обороноздатності держави, її інформаційній, економічній, продовольчій безпеці.

Інновації найчастіше розглядають як нові напрямки для розвитку бізнесу. Водночас, їх значимість для державних інститутів й суспільства в цілому є не менш актуальною. Ефект від впровадження інновацій для різних учасників економічної системи полягає в наступному:

- для приватних компаній – підвищення стійкості бізнесу та пришвидшене його зростання, розвиток нових напрямів діяльності, вихід на нові ринки, зростання прибутку, зниження витрат виробництва;
- для суспільства – підвищення рівня і якості життя, зростання доходів населення, поліпшення умов праці та, відповідно, зменшення соціальної напруженості, нові можливості для працевлаштування;
- для держави загалом – зростання ВВП, скорочення нерівності між різними прошарками населення, диверсифікація і розвиток економіки

підвищення статусу та репутації країни у світовому економічному просторі.

Впровадження нових технологій в промислове виробництво дозволяє здійснити якісний стрибок на світовому ринку товарів і послуг. Проте, рушієм прогресу в економіці є не будь-яке інвестування у виробництво, а впровадження на ринок принципово нових товарів і техніки. До високотехнологічних виробництв зазвичай включають виробництва, які забезпечують випуск наукоємної продукції, що розрахована на масового споживача. Створення, впровадження і широке розповсюдження нових продуктів, послуг, технологічних процесів наразі є ключовими чинниками зростання обсягів виробництва, зайнятості, зовнішньої торгівлі, підвищення якості продукції, економії матеріальних і трудових ресурсів, удосконалення організації виробництва та підвищення його ефективності. В сучасному світі поняття успішної економіки, яка має майбутнє, тотожне поняттю «інноваційна економіка».

Поточна ситуація в Україні не сприяє розвитку інновацій зі зрозумілих причин. Водночас, українське суспільство має високі очікування щодо модернізації економіки країни під час її повоєнного відновлення. Питання полягає в тому, як на це відреагують ключові актори інноваційного процесу.

Актуальність інноваційної діяльності залежить від розміру підприємства, адже для утримання значної площі підприємницької структури потрібно використовувати провідні технології, аби скоротити час на виробництво продукції та полегшити роботу працівникам, знизити вартість амортизації застарілих технологій, покращити якість виробу на конкурентному ринку та зайняти провідну позицію на ньому в обраній галузі. Інновації є наразі пріоритетом для 38% великих підприємств, лише для 8% мікро- і 13% малих підприємств. Така динаміка пояснюється тим, що війна найбільше перешкоджає малим підприємствам, які демонструють найнижчі темпи відновлення. Водночас, про неактуальність інновацій наразі заявили 22% машинобудівних підприємств, які представляють найбільш технологічні виробництва. Це є тривожним сигналом для держави та суспільства щодо спроможності бізнесу до модернізації в повоєнний період.

Розвиток інноваційної економіки не можна покладати лише на підприємців. Майже три чверті (73%) промислових підприємств наголошують на необхідності спеціальних довгострокових програм підтримки на галузевому рівні, з огляду на досвід повоєнної відбудови інших країн. Мікробізнес потребує фіскальних стимулів (41%), а також налагодження комунікації з інноваторами (32%) та підтримки в підготовці спеціалістів (32%) [1].

Отже, повоєнна відбудова та модернізація України є процесом, що вимагає спільних зусиль бізнесу, держави і освітньо-наукового сектору економіки.

Література:

1. Ангел Євген. Інновації під час війни не на часі, але як без них відновити країну? *Дзеркало тижня*: веб-сайт. URL: <https://zn.ua/ukr/macroeconomics/innovatsiji-pid-chas-vijni-ne-na-chasi-ale-jak-bez-nikh-vidnoviti-krajinu.html> (дата звернення: 25.11.2023).